

להפצת תורתו של הגהיק
רבי הילל פאלאק זצלה"ה
אבדק"ק סאטמרגען
בנעל הקודש הילולים

פרי קודש הילולים

בס"ד | שמות תשפ"ה | גליון מס' 146 | שנה ג'

דברי תורה על פי הספה"ק "קודש הילולים"

כשישראל שוכחים את דרכי אבותיהם גם הגוים שוכחים להם את טובותיהם

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ בְּמֵאד מְאֹד וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם. וַיִּקַּם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרַיִם אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף
(שמות א, ז-ח).

ובתי הקרקסיות, התמלא גם הוא עליהם חימה ושכח את מעשי אבותיהם.

איתא במדרש (ילקוט שמעוני קסב), "ותמלא הארץ אותם, שנתמלאו בתי טרטיאות ובתי קרקסיות מהם. מיד גזרו עליהם וכו'".

וזהו שאמר הכתוב, "ותמלא הארץ אותם", ששכחו דרך אבות ומילאו בתי טרטיאות ובתי קרקסיות, מיד, "ויקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף", ששכח מעשי אבותיהם וגזר עליהם גזירותיו.
(ח"א קלט)

הנה פרעה הכיר טובה ליוסף וליעקב אביו שהצילו את מצרים מרעב, ולא היה יכול לשכוח זאת להם, על אף שנאתו לבני ישראל. אך מכיון שראה שגם בני ישראל שוכחים את דרך אבותיהם, וממלאים את בתי הטרטיאות

המסים שמטילים אמות העולם על ישראל מעוררים אותם לתשובה

וַיִּשְׁיִמוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן צַנְחוּ בְּסִבְלָתָם וְגו' וְכֹאֲשֶׁר יַעֲנֶוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ (שמות א, יא-יב).

זהו "וישימו עליו שרי מסים למען צנחו בסבלותם", אך הם, ככל שיענו אותם, אדרבה, "כן ירבה וכן יפרוץ", להוסיף על ידי זה גופא עוד מצוות ומעשים טובים לרוב.
(ח"א קמ)

יש לפרש, כי המסים שהעכו"ם מטילים על ישראל נחשבים בעיניהם כעבודה זרה. והעינוי הזה מביא את בני ישראל לפשפש במעשיהם ולחזור בתשובה, ולהרבות במעשים טובים.

עיקר התפילה צריכה להיות על הצער על ענייני רחמינות

וַיֹּאנְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעָקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָּם אֶל הָאֱלֹקִים מִן הָעֲבֹדָה (שמות ב, כג).

אותי והן משתתפין בכבודי, כבודי עמהן. באותה שעה אני עונה אותם, שנאמר (תהילים צא, טו) "יקראני ואענהו", למה, "עמו אנכי בצרה" (מדרש תהילים שם).

וזהו הרמז בפסוק, "ויאנחו בני ישראל מן העבודה", צער הגוף מהשעבוד. אך "ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה", שעיקר תפילתם היתה "מן העבודה", על הצער בשל ההפרעה בעבודת ד'.

הנה כתיב "מן העבודה" ב' פעמים וכפל לשון הוא, ומה בא להשמיענו. ונראה לפרש, דהנה בעת צרה לאדם, יש ב' חלקים בצערו. א', הצער הגשמי. והב', הצער הרוחני, כי בגלל הצער הגשמי אינו יכול לעבוד את ד' כראוי. ועיקר התפילה צריכה להיות עבור הצער הרוחני, והיינו ההפרעה לעבודת ד', ללימוד התורה והתפילה. כמו שאמרו חז"ל על הפסוק (תהילים כ, ב) "יענך ד' ביום צרה", "אמר הקב"ה, בשעה שמגעת צרה לישראל ומבקשין

האדם צריך לדעת שרכושו הוא רק פקדון בידו

וְשִׂאֵלָה אִשָּׁה מִשְׁכַּנְתָּהּ וּמִגֵּרַת בֵּיתָהּ כָּלִי כֶסֶף וְכָלִי זָהָב וְשִׁמְלֹת וְשִׁמְתָם עַל בְּנֵיכֶם וְעַל בְּנֹתֵיכֶם (שמות ג, כב).

בעל הפקדון שהוא הקב"ה תובע מאיתנו מה עשינו ברכוש. וזהו "ושמתם על בנים ועל בנותיכם", לחנכם לענין זה.

הנה כתיב "ושאלה", והיינו דווקא בדרך שאלה ולא בדרך מתנה. ללמד את בני ישראל, שכל הרכוש בעולם הזה הוא רק בדרך פקדון בדינו, ולמחר,

כשישראל אינם שומעים למוסר הנביאים, מעמיד עליהם הקב"ה מלך שגודותיו יחזירו אותם למוטב

וַיְהִי לְנַחֵשׁ וַיִּנָּס מֹשֶׁה מִפְּנֵיו. וַיֹּאמֶר ד' אֵל מֹשֶׁה שְׁלַח יָדְךָ וְאַחַז בְּזַנְבוֹ וְגו' (שמות ד, ג-ד).

(עין ילקוט רמז קשה ד"ה אמר ריח; רמז קעו ד"ה ואחר באו). ועוד קשה, הרי היה עומד ומדבר עם השי"ת, ואמרו חז"ל (ברכות ל, ב), "אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק".

הנה יש לדקדק, למה היה משה ירא ונס מפני הנחש, והרי נכנס להיכלו של פרעה, שהיה מוקף ד' מאות פתחים ובהם שומרים וחיות רעות, ולא פחד

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם
בשביילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." שם בהקדמה

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר
בשביילי איזה דבר בכל שבוע..." קודש הילולים ח"א עמ' ז'

ומזה נתיירא משה, כי ח"ו ייגזר על בני ישראל להשמיד להרוג ולאבד בימי המן הרשע. והשיב לו השי"ת, "אחוז בזנבו", כי בסופו של דבר תהיה הגזירה לטובה, כי על ידי נס הצלתם התקיים בהם (אסתר ט, טו) "קיימו וקבלו", שקבלו את התורה מאהבה (שבת פח, א). וחזר ה"מטה" הלוא הוא שבט המוסר לידיו של מרדכי, וכדכתיב (אסתר י, ג) "כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש וגדול ליהודים וגו'", וכן הוא בכל דור ודור. (ד"א קמד)

ונראה לפרש, כי המטה אשר בידו של משה רומז על שבט מוסר, שהעמיד הקב"ה נביאים על ישראל לייסרם ולהשיבם למוטב. ושאל משה רבינו ע"ה, מה יהא כאשר ישראל לא ישמעו לקול המוכיחים. והראה לו השי"ת, שכאשר משליכים המטה נעשה נחש, לרמז שכאשר לא ישמעו לקול השבט מוסר, יעמיד להם הקב"ה מלך שגזרותיו קשות כהמן (סנהדרין צו, ב), וגדולה הסרת הטבעת יותר מיסורי הנביאים (מגילה ד, א).

הסיבה שגרמה למשה להיות כבד פה היא הראיה על בחירתו להיות המושיע

מִי שֶׁם פֶּה לְאָדָם אוּ מִי יְשׁוּם אֱלֹהִים וּגְוִי הֲלֵא אֲנֹכִי ד'. וְעַמָּה לָךְ וְאֲנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ וּגְוִי (שמות ד, יא-יב).

וזוהו הרמז במה שאמר לו השי"ת, "מי שם פה לאדם או מי ישום אלם", כלומר הלא אתה היה לך פה ולשון כמו כל האדם, ומי גרם לך להיות כבד פה וכבד לשון - "הלא אנכי ד'", ששלחתי מלאך כדי להצילך, באותו מעשה של לקיחת הכתר מעל ראש פרעה. ומשם תלמד, שהיית מוכן מאז ליטול העטרה מעל ראש פרעה ולמלוך על ישראל, ודווקא משום כך נעשית "כבד פה וכבד לשון". ולכן דווקא אתה תהיה השליח ללכת אל פרעה, "ואנכי אהיה עם פיך והוריתך אשר תדבר". (ד"א קמה)

יש לדקדק, למה האריך הקב"ה בתשובתו, ולא אמר לו מיד, "אנכי אהיה עם פיך", שזהו עיקר היישוב לטענת משה רבינו ע"ה.

ונראה לפרש, על פי מה שאמרו חז"ל (ילקוט רמז קסו), כי כשהיה משה בן שלש שנים בבית פרעה, שלח ידו ולקח את הכתר מעל ראש פרעה והניחו על ראשו. ורצו לבדוקו, והביאו אבן שוהם וגחלת, לראות איזו מהם יקח, ומלאך ד' דחף ידו לגחלת ותדבק באצבעו ונשאה אל פיו, ותבער קצת שפתיו ושפת לשונו, ונעשה כבד פה וכבד לשון, עיי"ש.

דברי תענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבינו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, חותנו של רבינו הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

ריבוי הבנים השלים את שנות השעבוד

לבאר את הטעם שלא היה השעבוד ארבע מאות שנה, כי ריבוי הבנים השלים. דהיינו שעשה להם הקב"ה נס, שיוולדו ששה בכרס אחד, כדי שסכום האנשים שמדרך העולם להיוולד במשך ת' שנים, למשל מאה אלפים או יותר, יוולדו תוך תקופה קצרה יותר. וזו כוונת דברי המפרשים, שריבוי הבנים וקושי השעבוד השלימו את הזמן.

ולפי כל זה יבואר, דבני ישראל היו יודעים שהגזירה היתה 'ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה', וקבלו הגזירה באהבה. וכיון שראו שנעשה להם נס, להוליד ששה בכרס אחד, הבינו שבאמת יחיש הקב"ה את קץ גאולתם, כי ריבוי העם ישלים לת' שנה. אך כאשר ראו שמלך מצרים שוחט התינוקות, ולא יהיה ריבוי עם, ויהיו צריכים לעבודה ועינוי במשך ארבע מאות שנים, לכן כתיב 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה' דייקא, על כך שהשעבוד עתיד להימשך עוד זמן רב.

ויהי בימים הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו.

פירש רש"י, נצטרע והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם. ויש להבין, אם כן למה כתיב 'מן העבודה', הו ליה למיכתב שזעקו על שחיתת התינוקות.

ונראה לתרץ, דהנה על הפסוק, 'זימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא', דרשו חז"ל (הובא ברש"י להלן ו, טז), שכל זמן שאחד מן השבטים קיים לא היה השעבוד. ולפי זה נמצא שלא היה השעבוד אלא קצת יותר ממאה שנה -] ראה בפירוש הרא"ם שם], והרי בברית בין הבתרים נגזר 'ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה'. ועל כן בתחילת פרשתנו, בין הפסוק 'זימת יוסף וכל אחיו וגו' לבין הפסוק 'ויקם מלך חדש', נכתב 'ובני ישראל פרו וישרצו וירבו', כדי

בקשת עזרה

אחד מצאצאי רבינו הגה"ק זצ"ל, ה"ה הרה"ח חיים בן ציון זאב פרידלנדר הי"ו מניו יורק, (נכד של בתו הבכורה של רבינו מרת מרים רחל געווירץ ע"ה), מבקש את עזרת ציבור קוראי העלון לסייע לו לברר את מקום מנוחתו של זקינו רבי יעקב געווירץ זצ"ל חתן רבינו. כפי מה שמקובל אצל משפחתו, לאחר פטירת אשתו הרבנית ע"ה, עלה רבי יעקב לארץ ישראל ונסתלק שם בערך בשנת תר"ע. כל היודע דבר או מראה מקום למצוא את מקום קבורתו, מתבקש לפנות אליו: 4263404@GMAIL.COM או בכתובת: 1-845-222-6121 בטל.

נא להתפלל וללמוד לזכות הרה"ח יואל בן חוה גיטל הי"ו לרפואה שלימה במהרה בתוך שאר חולי ישראל

לעילוי נשמת

מרת פרומא שרה ב"ר יוסף אורן ע"ה
נלב"ע י"ז טבת תשע"ז
מרת גאלדא ב"ר חיים יחזקאל פרקש ע"ה
נלב"ע י"ח טבת תשס"ח
הרב דב ב"ר יצחק גנץ ז"ל
נלב"ע כ"א טבת תשס"ח
תנצב"ה

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאילו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (קדוש הילולים בהקדמה)